

BALCÁZAR PRODUCCIONES CINEMATOGRÁFICAS

Barcelona, 1951 – 1988

FILMOTECA DE CATALUNYA
Àrea de Documentació – Biblioteca de Cinema

Taula de continguts

1. Descripció del Fons Balcázar P. C.	3
2. Inventari	6
3. Annex. Biografia Alfonso Balcázar.....	7

1. Descripció del Fons Balcázar P. C.

ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

Codi de referència:	CAT XXX BCN Filмотeca de Catalunya Balcázar Producciones Cinematográficas LL/11
Nivell de descripció:	Fons
Títol:	Fons Balcázar Producciones Cinematográficas
Data:	Dates de creació: 1965-1972
Volum i suport:	1 capsa (355 unitats documentals simples), fotografies i diapositives

ÀREA DE CONTEXT

Nom del productor: Balcázar Producciones Cinematográficas

Història del productor:

Balcázar Producciones Cinematográficas, també P.C. Balcázar o Balcázar va ser una empresa catalana dedicada a la producció cinematogràfica (Barcelona 1951-1988), fundada conjuntament pels germans Alfonso, Franciso i Enrique Balcázar, que paral·lelament també va funcionar com a estudis cinematogràfics (1964-1973).

Balcázar Producciones Cinematográficas va ser la més activa i duradora de les empreses de producció de pel·lícules amb seu a Barcelona. Durant els seus primers anys, Balcázar compleix una important funció donant oportunitats a joves talents del cinema català. En 1955 va donar l'oportunitat a José María Forn i Julio Coll amb "Yo maté" i "Nunca es demasiado tarde", intrigues policials moralitzadores. Després d'aquests projectes de baix pressupost, Balcázar es llença a projectes més arriscats: "La herida luminosa" (1956) i "La muralla" (1958).

Al 1959 va fer el seu debut com a realitzador Alfonso Balcázar. Entre aquesta data i el 1964 la productora viurà un estancament que precedeix a l'etapa de les coproduccions que caracteritzarà la segona meitat de la dècada i configurarà la imatge de la productora. La primera coproducció de Balcázar és "Contrabando", rodada al 1954. En realitat, aquesta és una producció britànica rodada a Espanya, concretament a Barcelona. Altres coproduccions rellevants varen ser: "Cadetes en el aire" (1956), "¡Buenos días, amor!" (1958), o "Las locuras de Bárbara" (1958).

L'any 1964 és decisiu per l'evolució de Balcázar, quan es va decidir construir a Esplugues de Llobregat uns estudis per a dedicar-los exclusivament a un intens pla de producció. Les noves instal·lacions incloïen una reconstrucció d'un poblat de l'oest americà per a rodar westerns, que aviat es va començar a conèixer com a "Esplugas City".

Fins a la seva desaparició el 1972, Esplugas City serà l'escenari habitual de molts westerns, no tots produïts per Balcázar. El primer western de Balcázar rodat en aquests estudis va ser "Pistoleros de Arizona" estrenada a Barcelona el 3 de juny de 1965. Altres films varen ser "Sangre sobre Texas" (1966), "El último mohicano" (1964), "Los buitres cavarán tu fosa" (1971)... Finalment Esplugas City va ser destruït durant el rodatge de la seva última pel·lícula "Le llamaban Calamidad" (1972). Tot i això, l'últim western produït per Balcázar va ser "La ley del kárate en el oeste", ja fora del poblat d'Esplugues.

És evident que l'aportació artística més important de la productora fou al western, en gran part per la presència d'Alfonso Balcázar com a director de títols i Fernando Sancho com intèrpret.

Finalment, el 25 de setembre de 1973 Central Borne adquireix l'últim estudi que li quedava a Balcázar. Quedant només els estudis de doblatge que van estar operatius fins al 1977, comprats per José Luis Madrid.

Història arxivística:

Dades arxivístiques desconegudes.

Dades sobre l'ingrés:

Origen de l'ingrés desconegut.

ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

Abast i contingut:

El fons Balcázar Estudios Cinematográficos recull documentació fotogràfica relativa al desenvolupament de les funcions de la institució.

Per tant podem considerar que aquest fons és una important font d'informació per a l'estudi del cinema català y espanyol, sobretot pel que fa al cinema western, tant pel que fa a la informació sobre una productora cinematogràfica de l'època com per la documentació relativa als films que es van crear en aquesta. En concret, trobarem informació fotogràfica rellevant sobre els films "Le llamaban Calamidad", "Sangre sobre Texas" i "Doc, manos de plata".

Sistema d'organització:

Degut a les dimensions del fons i la tipologia dels documents no s'ha creat cap sistema d'organització, únicament s'han agrupat les fotografies pel seu contingut.

Informació sobre avaluació i tria:

No s'ha realitzat cap actuació d'avaluació i tria.

Incrementos: No es preveuen.

ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

Condicions d'accés:

Documentació de lliure accés amb finalitat d'investigació. Per consultar la documentació, serà necessari visitar la biblioteca amb petició prèvia dels documents i cita concertada.

Condicions de reproducció:

La reproducció de documents s'ha de dur a terme d'acord amb les normes de la Biblioteca del Cinema.

Llengües i escriptures dels documents:

Predomina el castellà.

Característiques físiques i requeriments tècnics:

En general, la documentació presenta un bon estat de conservació.

Instruments de descripció:

S'han confeccionat dos instruments de descripció: la fitxa NODAC del fons i un inventari inicial. No s'ha considerat realitzar un quadre de classificació donada la mida i la homogeneïtat del fons.

ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

Autoria i data(es): Carlota Rodríguez Guardé, octubre de 2022
Revisada i modificada per Laura Jurado, novembre de 2022

Fonts:

- La pròpia unitat de descripció.
- De España, Rafael; Juan i Babot, Salvador. *Balcázar Producciones Cinematográficas. Más allá de Esplugas City*. Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona, 2005. ISBN: 84-475-2948-7.
- Renedo de España, Rafael. Alfonso Balcázar Granda. Real Academia de la Historia [en línia]. [Consulta: 26 d'octubre de 2022]. Disponible a: <<https://dbe.rah.es/biografias/68473/alfonso-balcazar-granda>>

Regles o convencions:

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.

2. Inventari

Contingut	Topogràfic
15 fotografies de cotxes antics	LL11_01_01_001-002
8 fotografies del decorat Esplugas City. 3 d'elles són de l'incendi utilitzat pel film "Hijo de pobres y deshonestos padres... Le Llamaban Calamidad" (I bandoleros della dodicesima ora, 1972) dirigit per Alfonso Balcázar	LL11_01_01_003-006
24 diapositives del decorat Esplugas City, algunes del rodatge del film "Hijo de pobres y deshonestos padres... Le Llamaban Calamidad" (I bandoleros della dodicesima ora, 1972) dirigit per Alfonso Balcázar	LL11_01_01_007
57 fotografies del rodatge del film "Sangre sobre Texas" (100.000 dollari per Ringo, 1965) dirigit per Alberto de Martino a Esplugas City. Hi apareixen els actors i actrius: Richard Harrison, Fernando Sancho, Luis Induni, Massimo Serato, Gerard Tichy, Eleonora Bianchi, Loris Loddi, Guido Lollobrigida, Mónica Randall, Michel Monfort, Francisco Sanz i Tomás Torres	LL11_01_01_008-023
189 fotografies de paisatges	LL11_01_02_024-064
26 fotografies de localitzacions interiors i exteriors	LL11_01_02_065-068
1 capsa amb 12 diapositives del rodatge del film "Doc, manos de plata" (L'uomo dalla pistola d'oro, 1965) dirigit per Alfonso Balcázar	LL11_01_03

3. Annex. Biografia Alfonso Balcázar

Balcázar Granada, Alfonso (Barcelona, 1926 – Sitges, 1993). Director, productor i guionista cinematogràfic.

Fill d'un pelleter d'origen val·lisoletà que havia fet fortuna a Barcelona, en 1950 decideix abandonar el pròsper negoci familiar per a dedicar-se a la producció cinematogràfica amb el seu germà Francisco. La nova activitat es va inaugurar amb el finançament de Catalina d'Anglaterra (1951), pel·lícula que va estar a punt de no poder-se acabar per fallida de la productora original i a la qual van seguir alguns títols de modest pressupost i vocació clarament comercial, com la comèdia futbolística *Once pares de botas* (1954). A mitjan dècada van començar les coproduccions amb països europeus i amb Mèxic, encara que aquí convé advertir que des del punt de vista administratiu eren operacions no del tot "transparents", en el sentit que, per exemple, en els crèdits no s'al·ludia als productors mexicans o es creaven empreses franceses o italianes que, en el fons, eren simples sucursals de Balcázar a París (Jam Films) o Roma (Enalpa). Progressivament Alfonso va anar delegant les tasques productives en el seu germà per a dedicar-se a la direcció, debutant en 1959 amb *La cruïlla*, un drama sobre la Guerra Civil que ofería una visió del conflicte relativament imparcial i sense excessives concessions a la propaganda dels vencedors. Com Alfonso era conscient que mancava de l'adequada formació professional, des del primer moment es va envoltar d'un equip d'eficients col·laboradors, sobretot guionistes com Miguel Cussó o José Antonio de la Llama i ajudants com Paco Pérez-Dolz o l'italià Romolo Guerrieri.

Arran de l'incendi que va destruir els estudis Orphea, els més grans i millor dotats de Barcelona, els Balcázar van prendre una important decisió: construir uns estudis totalment equipats a Esplugues de Llobregat per a iniciar un ambiciós pla de coproduccions. Avançant-se a l'èxit de Sergio Leone, van saber veure el futur del western a Europa i van complementar els estudis amb un poblat del Far West que va dissenyar en la seva integritat el seu escenògraf habitual, Juan Alberto, i que aviat es coneixeria com Esplugas City. El primer western, *Pistolers d'Arizona*, va ser dirigit per Alfonso amb esplèndids resultats: es va vendre molt bé a l'estranger i va ser peça clau per a consolidar la fama de l'actor Fernando Sancho, que a partir d'una altra producció de Balcázar, *Una pistola per a Ringo* (dirigida per l'italià Duccio Tessari), es va convertir en una gran estrella a Itàlia. En general, els westerns rodats per Alfonso són menys violents que els italians, amb personatges més humans i referències als models hollywoodians, com és el cas de *Clint el solitari*, directament inspirat en *Arrels profundes* (Shane, 1953).

Obligat per una normativa ministerial a destruir Esplugas City, Alfonso va dinamitar i va incendiar el poblat en la realitat i en la ficció de *Li deien Calamitat*, el seu últim western. La seva única incursió fora del gènere en aquests anys va

ser Amb la mort a l'esquena, un digne espectacle d'espionatge i acció en l'ona dels films de James Bond, que va tenir la peculiaritat de ser rodat en 3-D, si bé a Espanya només es va exhibir en versió "plana". En les còpies distribuïdes a l'estranger d'algunes pel·lícules es va atribuir la direcció a Alfonso de manera capritxosa, per exemple en 4 dòlars de venjança (1965), que va ser dirigida pel seu germà Jesús, o El yankee (1966), al no voler signar l'italià Negre Brass per divergències amb el muntatge final; a canvi, en El retorn de Clint el solitari, que va ser dirigida en gran part per Alfonso després d'abandó de Pedro L. Ramírez, constava com a realitzador el protagonista George Martin (pseudònim de Francisco Martínez Celeiro).

En la dècada de 1970, les activitats productives de Balcázar van entrar en crisi i les pel·lícules d'Alfonso (que ja utilitza, habitualment el pseudònim Al Bagran o I. Albagan) es fan més adotzenades, malgrat un intent de canviar de registre amb un film de terror, La casa de les mortes vivents. Algunes desgràcies personals (desaparició a l'Índia d'una filla d'Alfonso, mort en dramàtiques circumstàncies de Francisco a Mèxic) van donar la punta a les activitats fílmiques de Balcázar: els estudis van tancar en 1973 i la productora es va declarar oficialment en fallida en 1988. Les últimes pel·lícules d'Alfonso van ser uns subproductes de tall eròtic produïts per una empresa creada per a l'ocasió: J.B. Films.